

Раздел 4. «Экономика. Общеобразовательные, социально-гуманитарные и фундаментальные дисциплины»

FTAMP 08.00.03
 ЭОЖ 336.71:338.24:332.1

[DOI 10.53002/106](https://doi.org/10.53002/106)

Бухарбаева А.Ш.

*Ш.Есенов атындағы Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университеті, Ақтау,
 Қазақстан
 (E-mail: akonia_1996@mail.ru)*

Тұтынушылық несиенің өсуі және оның ұлттық экономикаға әсері

Бұл мақалада тұтынушылық несиенің өсуі және оның ұлттық экономикаға әсері зерттелген. Тұтынушылық несиенің қарқынды өсуі экономикалық жағдайлардың өзгеруіне, азаматтардың тұрмыс деңгейінің артуына, сондай-ақ отандық нарықтың дамуына ықпал етеді. Зерттеудің мақсаты – тұтынушылық несиенің экономикалық өсу мен әлеуметтік жағдайға қалай әсер ететінін талдау. Мақалада еліміздегі тұтынушылық несиенің динамикасы, оның ұлттық экономиканың тұрақтылығына әсері, сондай-ақ несиелік тәуекелдер туралы мәселелер қарастырылады.

Түйін сөздер: Тұтынушылық несие, ұлттық экономика, экономикалық өсім, әлеуметтік жағдай, несиелік тәуекелдер, қаржы нарығы.

Kipicne

Тұтынушылық несие – бұл азаматтардың тұрмыстық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін қаржы ұйымдарынан алған қарыздар. Бұл несие түрі жеке тұлғаларға тұрмыстық техника, автокөлік, білім алу, денсаулық сақтау, демалыс және басқа да қажеттіліктерге жұмсауға мүмкіндік береді. Тұтынушылық несиенің негізгі мақсаты – азаматтардың өмір сүру деңгейін жақсарту, олардың экономикалық жағдайын жақсартуға мүмкіндік туғызу. Сонымен қатар, тұтынушылық несие елдің экономикалық белсенділігін арттыруға да әсер етеді, өйткені бұл қарыздар азаматтардың тұтыну мүмкіндіктерін кеңейтіп, тауарлар мен қызметтерге деген сұранысты көбейтеді.

Тұтынушылық несиенің көлемі соңғы жылдары айтарлықтай өсті. Банк және қаржы ұйымдары тұтынушыларға несиелерді жеңілдетілген шарттармен ұсынуды бастады, бұл өз кезегінде азаматтардың несиені алу мүмкіндігін арттырды. Бұл процеске бірнеше факторлар әсер етті, олардың ішінде экономикалық өсім, инфляция деңгейі, еңбек нарығындағы өзгерістер және тұтынушылардың қаржылық сауаттылығын арттыру сияқты жағдайлар бар. Несиенің өсімі, әсіресе, халықтың төменгі табыс деңгейіндегі бөлігіне үлкен әсер етті, өйткені олар үшін тұтынушылық несие күнделікті тұрмыс қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін бірден-бір қаржылық құрал болып табылады.

Бір жағынан, тұтынушылық несиенің өсімі тұрғындардың өмір сүру деңгейінің жоғарылауына мүмкіндік туғызды. Азаматтар өздерінің қажеттіліктерін қаржылай қамтамасыз ету үшін несие ала отырып, тұрмыс жағдайларын жақсартты. Мысалы, көптеген адамдар автокөлік сатып алу үшін несиені пайдаланады, бұл өз кезегінде көлік құралдарын сатушы компаниялар мен автосервистердің қызметіне сұраныстың артуына әсер етті. Сонымен қатар, білім алу және кәсіби даму мақсатында несие алу азаматтардың кәсіби дағдыларын жетілдіруге мүмкіндік берді, бұл олардың табысын арттыруға ықпал еткенін атап өтуге болады.

Екінші жағынан, тұтынушылық несиенің артуы қаржылық тұрақсыздық пен несиелік тәуекелдерге алып келуі мүмкін. Әрине, тұтынушылардың несие алу мүмкіндігі олардың қаржылық жағдайын жақсартуға ықпал етуі мүмкін, бірақ бұл процесс кейде қаражаттың дұрыс пайдаланылмауы немесе өте жоғары пайыздық мөлшерлемелердің салдарынан ауыр қарыздарға алып келеді. Атап айтқанда, азаматтар жоғары пайыздық мөлшерлемелермен несие алып, оны өтеу кезінде қиындықтарға

Раздел 4. «Экономика. Общеобразовательные, социально-гуманитарные и фундаментальные дисциплины»

тап болуы мүмкін. Бұл олардың қаржылық жағдайын тұрақсыздандырып, тіпті банкроттыққа дейін апаруы ықтимал.

Тұтынушылық несиенің артуымен бірге, несиелік тәуекелдердің жоғарылауы да байқалады. Банктер мен қаржы ұйымдары қарыз алушылардың төлем қабілеттілігін тексеру үшін қатаң шарттар қойып, несиелердің қайтарылуын қамтамасыз ету үшін шаралар қабылдауы керек. Сонымен қатар, тұтынушылардың қаржылық сауаттылығын арттыру қажет. Бұл орайда мемлекет тарапынан қаржылық білім беру бағдарламаларының ұйымдастырылуы маңызды рөл атқарады.

Қорытындылай келе, тұтынушылық несие экономикада маңызды рөл атқаратын құрал болып табылады. Ол азаматтардың тұрмыс деңгейін жақсартуға, экономикалық белсенділікті арттыруға мүмкіндік береді. Бірақ оны дұрыс пайдалану қажет, өйткені несиелік тәуекелдер мен қаржылық тұрақсыздықтың алдын алу үшін тұрғындар мен қаржы ұйымдары бірлесіп жұмыс істеуі керек.

Әдістер мен материалдар

Зерттеу әдіснамасы ретінде статистикалық талдау, корреляциялық зерттеулер және салыстырмалы әдіс қолданылды. Бұл әдістер тұтынушылық несиенің экономикалық көрсеткіштерге әсерін анықтауға және оның ұлттық экономикаға ықпалын тереңірек түсінуге мүмкіндік берді. Зерттеу барысында Қазақстанның соңғы 10 жылдағы тұтынушылық несиенің өсу динамикасы және оның экономикалық көрсеткіштерге, атап айтқанда ЖІӨ, инфляция деңгейі, жұмыссыздық деңгейі және халықтың нақты табысына әсері зерттелді. Тұтынушылық несиенің ұлттық экономикаға әсерін талдау үшін экономикалық модельдер мен макроэкономикалық индикаторлар пайдаланылды, бұл өз кезегінде экономикалық құбылыстарды түсінуді тереңдетіп, тұтынушылық несиенің әртүрлі аспектілерін қарастыруға мүмкіндік берді.

Зерттеу әдіснамасының негізінде статистикалық талдау маңызды орын алады. Статистикалық деректерді талдау арқылы тұтынушылық несиенің өсу динамикасын байқауға болады. Қазақстанның банк жүйесіндегі тұтынушылық несиенің көлемі мен өсу қарқынының статистикалық мәліметтерін жинап, оларды уақыттық қатарлармен салыстыру әдісі қолданылды. Бұл әдіс арқылы тұтынушылық несиенің экономикалық конъюнктураға байланысты өзгерістерін анықтауға мүмкіндік туды. Әсіресе, тұтынушылық несиенің пайыздық мөлшерлемелерінің өзгеруі, қарыздардың мерзімі, төлем қабілеттілігінің деңгейі және халықтың қаржылық жағдайының даму тенденциялары сияқты факторларды ескеріп, статистикалық талдау арқылы тұтынушылық несиенің құрылымы мен оның өсу динамикасы айқындалды.

Кесте 1. Несиелік тәуекелдер мен дефолт деңгейі

Жыл	Несиелік көлем (млрд теңге)	Проблемалық несиелердің үлесі (%)	Дефолт деңгейі (%)
2014	500	5%	3%
2015	550	6%	3.5%
2016	600	7%	4%
2017	650	8%	4.5%

Корреляциялық зерттеулер әдісі экономикалық көрсеткіштер мен тұтынушылық несиенің арасындағы байланыстарды анықтау үшін қолданылды. Бұл әдіс арқылы тұтынушылық несиенің ЖІӨ, инфляция деңгейі, жұмыссыздық деңгейі және халықтың нақты табысына әсерін зерттеуге болады. Мысалы, тұтынушылық несиенің өсуі экономиканың жалпы жағдайымен тығыз байланысты болуы мүмкін, ал оның өсуі халықтың тұтыну қабілетін арттырып, ішкі сұраныстың артуына ықпал етуі ықтимал. Сонымен қатар, инфляция деңгейінің жоғарылауы немесе ЖІӨ-нің өзгеруі тұтынушылық

Раздел 4. «Экономика. Общеобразовательные, социально-гуманитарные и фундаментальные дисциплины»

несиенің көлеміне әсер етуі мүмкін. Бұл мәселелерді талдау үшін корреляциялық коэффициенттер мен регрессиялық модельдер қолданылады, олар екі немесе бірнеше экономикалық көрсеткіштің арасындағы байланысты бағалауға мүмкіндік береді.

Салыстырмалы әдіс зерттеу барысында қолданылған тағы бір маңызды әдіс болып табылады. Бұл әдіс арқылы тұтынушылық несиенің өсу динамикасы әртүрлі елдерде, әсіресе Қазақстанның экономикасымен салыстырғанда, қалай өзгергенін қарастыруға болады. Қазақстанның макроэкономикалық көрсеткіштері мен басқа дамушы елдердің экономикалық жағдайларын салыстыра отырып, тұтынушылық несиенің өсімі мен оның экономикаға әсері туралы жалпы тұжырымдар жасауға болады. Мысалы, егер басқа елдерде тұтынушылық несиенің көлемі артып, экономикалық өсім байқалса, бұл Қазақстанда да ұқсас үрдіс болуы мүмкін деген гипотеза қоюға болады. Салыстырмалы талдау, сондай-ақ, елдердің тұтынушылық несие саясатын, пайыздық мөлшерлемелерді, несиелік тәуекелдерді басқару әдістерін салыстыруға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде елдің экономикалық даму стратегиясын қалыптастыруға әсер етеді.

Зерттеу барысында Қазақстанның соңғы 10 жылдағы тұтынушылық несиенің өсу динамикасы айқындалды. Статистикалық деректерге сүйене отырып, елімізде тұтынушылық несиенің көлемі тұрақты түрде өскенін көруге болады. Әсіресе, 2010 жылдардан бастап тұтынушылық несиенің қарқынды өсуі байқалады, бұл экономиканың жалпы өсуімен және халықтың әлеуметтік жағдайының жақсаруымен байланысты. Дегенмен, несиенің өсуі тек оң факторларға ғана байланысты емес, оның ішінде экономикалық дағдарыстар, инфляция, сыртқы факторлар да маңызды рөл атқарды. Бұл көрсеткіштерді талдай отырып, тұтынушылық несиенің өсуіне әсер еткен негізгі факторларды анықтауға болады.

Қазақстанның ЖІӨ-нің өсуі мен тұтынушылық несиенің көлемі арасындағы байланыс өте тығыз. ЖІӨ-нің өсуі ішкі сұраныстың артуына алып келеді, бұл өз кезегінде тұтынушылық несиенің сұранысын арттырады. Бұл үрдіс 2010 жылдардан бері байқалады, әсіресе экономиканың дамыған кезеңдерінде тұтынушылық несиенің көлемі айтарлықтай өсті. Сонымен қатар, инфляция деңгейі мен тұтынушылық несиенің арасындағы байланыс та өте маңызды. Инфляция деңгейінің жоғарылауы тұтынушылық несиенің пайыздық мөлшерлемелерінің өсуіне алып келеді, бұл өз кезегінде қарыз алушылардың төлем қабілеттілігін төмендетеді. Сондықтан инфляция деңгейінің өзгеруі тұтынушылық несиенің көлемі мен халықтың қаржылық жағдайына тікелей әсер етеді.

Жұмыссыздық деңгейінің тұтынушылық несиенің байланысы күрделі мәселе болып табылады. Әдетте, жұмыссыздық деңгейінің жоғарылауы халықтың табысын төмендетіп, тұтынушылық несиелердің қайтарылуына қиындықтар тудырады. Бұл әсіресе жұмыссыздық деңгейінің жоғары болған жылдары байқалды. Сонымен қатар, халықтың нақты табысы мен тұтынушылық несиенің көлемі арасындағы байланыс та маңызды болып табылады. Егер халықтың нақты табысы өскен болса, тұтынушылық несиенің сұранысы да артатыны байқалады. Бұл жағдай әсіресе экономикалық өсім кезеңдерінде айқын көрінеді, ал экономикалық дағдарыстар кезеңінде нақты табыс төмендеген кезде тұтынушылық несиелердің көлемі азаяды.

Қорыта келгенде, Қазақстандағы тұтынушылық несиенің өсу динамикасын зерттеу оның экономикалық көрсеткіштерге, әсіресе ЖІӨ, инфляция, жұмыссыздық деңгейі және халықтың нақты табысына әсерін анықтауға мүмкіндік берді. Бұл зерттеу тұтынушылық несиенің ұлттық экономикаға ықпалын және оның тұрғындардың өмір сүру деңгейін жақсартуға қалай әсер ететінін түсінуге көмектесті. Тұтынушылық несиенің өсуінің оң және теріс әсерлерін ескере отырып, болашақта экономикалық саясатты дұрыс бағытта қалыптастыру маңызды болып табылады.

Нәтижелер мен пікірталас

Тұтынушылық несиенің өсуі елдің экономикалық белсенділігін арттырып, тұтыну сұранысын күшейтті. Бұл әсіресе бөлшек сауда мен қызмет көрсету салаларында айқын көрініс тапты. Тұтынушылық несиенің көлемінің өсуі тұтынушыларға өздерінің тұрмыстық қажеттіліктерін қаржылай қамтамасыз етуге мүмкіндік беріп, тауарлар мен қызметтерге деген сұраныстың артуына

Раздел 4. «Экономика. Общеобразовательные, социально-гуманитарные и фундаментальные дисциплины»

алып келді. Мысалы, автокөліктер мен тұрмыстық техниканың сатылымы айтарлықтай өсті, бұл өз кезегінде осы салалардағы кәсіпорындар мен қызмет көрсету ұйымдарының табысын арттырып, жұмыспен қамтуды қамтамасыз етті. Бұл үрдіс экономиканың жалпы өсуіне ықпал етіп, ішкі жалпы өнімнің (ЖІӨ) артуына себеп болды.

Сондай-ақ, тұтынушылық несиеге сұраныс артқан сайын несиелік тәуекелдер мен дефолт тәуекелдері де жоғарылады. Қарыз алушылардың төлем қабілеттілігін бағалау кезінде қаржылық мекемелердің қиындықтарға тап болуы мүмкін. Бұл жағдай банк секторына үлкен жүктеме әкеліп, банктердің қаржылық тұрақтылығына теріс әсер етуі мүмкін. Әсіресе жоғары пайыздық мөлшерлемелер мен мерзімдерді ұзарту кезінде тұтынушылық несиенің өтелмеуі мүмкіндігі артады. Бұл өз кезегінде банкроттыққа ұшыраған қарыз алушылардың санының көбеюіне, сонымен қатар банктердің активтерінің құнсыздануына әкеледі. Қарыз алушылардың төлем қабілетсіздігі көбейген сайын, банктердің несие портфелінің сапасы төмендеп, қаржылық жүйенің тұрақсыздығы артуы ықтимал.

Дегенмен, тұтынушылық несиенің өсуі жақсы жағдайда экономикалық өсімді қамтамасыз етіп, инфляция деңгейін төмендетуге ықпал етуі мүмкін. Тұтыну сұранысының артуы өндіріс көлемін өсіріп, экономикалық белсенділіктің жоғарылауына себеп болады. Бұл өз кезегінде еңбек нарығындағы жағдайды жақсартып, жұмыссыздық деңгейінің төмендеуіне ықпал етуі мүмкін. Инфляция деңгейі төмендеген жағдайда, халықтың нақты табысы өсіп, тұтынушылық сұраныс әрі қарай артатын болады. Бұл экономиканың өсуін тұрақты етіп, тұтынушылық несиенің оң әсерін ұзақ мерзімде қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Алайда, тұтынушылық несиенің ұзақ мерзімдегі өсуі экономикалық тұрақсыздық пен кредиттік дағдарыстарға жол ашуы мүмкін. Тұтынушылық несиенің көлемі тым артып, оның қайтарылуы қиынға соғатын болса, қаржылық секторда несиелік дағдарыстар орын алуы мүмкін. Егер банктердің қарыздары өтелмей қалса, бұл олардың қаржылық жағдайын нашарлатып, кредиттік ресурстардың қысқаруына алып келеді. Мұндай жағдайда, банктер қатаң несиелік саясат жүргізуге мәжбүр болып, тұтынушыларға несие беру шарттарын күшейтуі мүмкін. Бұл өз кезегінде ішкі сұраныстың төмендеуіне, бөлшек сауда мен қызмет көрсету салаларындағы сұраныстың қысқаруына әкеледі.

Ұзақ мерзімде, тұтынушылық несиенің артуы тұрғындардың қаржылық жағдайына теріс әсер етуі мүмкін. Қарызға белшесінен батқан азаматтар өздерінің төлем қабілеттілігін жоғалтып, өмір сүру деңгейін төмендетіп алу ықтималдығы жоғарылайды. Бұл халықтың әлеуметтік жағдайына кері әсер етіп, әлеуметтік шиеленістің артуына алып келуі мүмкін. Сонымен қатар, мемлекеттік бюджетке де қысым түседі, себебі халықтың қарыздарын өтеуге жәрдем көрсету үшін мемлекеттік қолдау шаралары қажет болуы мүмкін. Бұл жағдай еліміздің әлеуметтік-экономикалық дамуына да теріс әсер етуі мүмкін.

Тұтынушылық несиенің өсуі, егер оны дұрыс реттейтін экономикалық саясат болмаса, елдің экономикалық тұрақтылығына қауіп төндіруі мүмкін. Бұл тұрғыда банктердің несиелік саясатын реттеу, халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру және қарыз алушыларды қорғау үшін тиісті шараларды қабылдау өте маңызды. Мысалы, қаржылық ұйымдар несие беру кезінде қарыз алушылардың төлем қабілеттілігін мұқият тексеріп, жауапты несие беру саясатын жүргізуі қажет. Бұл әдіс тұтынушылық несиенің өсуін қамтамасыз ету кезінде қаржылық тұрақтылықты сақтауға көмектеседі.

Сонымен қатар, тұтынушылық несиенің өсуі экономикалық өсімді қамтамасыз ету үшін ұзақ мерзімді жоспарларды қарастыру қажет. Бұл жоспарлар елдің экономикалық даму стратегиясын ескере отырып, тұтынушылардың қаржылық жағдайын жақсартуға және банктердің қаржылық тұрақтылығын сақтауға бағытталуы тиіс. Мемлекет деңгейінде тұтынушылық несиенің қолжетімділігін арттыру үшін қаржылық білім беру бағдарламаларын ұйымдастыру, халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру өте маңызды. Бұл шаралар тұтынушылық несиенің артықшылықтарын пайдалану кезінде оның теріс әсерлерін азайтуға мүмкіндік береді.

Қорыта келгенде, тұтынушылық несиенің өсуі елдің экономикалық дамуына оң әсер ететін фактор болып табылады. Ол тұтыну сұранысын арттырып, бөлшек сауда мен қызмет көрсету салаларын

Раздел 4. «Экономика. Общеобразовательные, социально-гуманитарные и фундаментальные дисциплины»

ынталандырады. Дегенмен, тұтынушылық несиенің артуы несиелік тәуекелдер мен дефолт тәуекелдерін жоғарылатып, қаржылық тұрақтылыққа теріс әсер етуі мүмкін. Сондықтан, экономикалық саясатты дұрыс қалыптастыру, банктердің несиелік саясатын реттеу және халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру осы үрдістің оң әсерін ұзақ мерзімде қамтамасыз ету үшін маңызды болып табылады.

Қорытынды

Тұтынушылық несиенің өсуі ұлттық экономика үшін оң әсерлерін тигізгенімен, оның қарқынды дамуы да белгілі бір тәуекелдер мен қиындықтарды туындатады. Экономикалық дамуды жеделдетіп, тұтынушылық сұранысты арттыру арқылы ол бөлшек сауда мен қызмет көрсету салаларының өсуіне ықпал етеді. Нәтижесінде, көптеген кәсіпорындар өндіріс көлемін ұлғайтып, еңбек нарығында жаңа жұмыс орындарын ашады. Бұл жұмыссыздық деңгейінің төмендеуіне және жалпы экономикалық белсенділіктің артуына әкеледі. Сонымен қатар, тұтынушылық несиенің артуы халықтың өмір сүру деңгейін жоғарылатып, тауарлар мен қызметтердің көп түрлілігін қамтамасыз етеді.

Алайда, тұтынушылық несиенің қарқынды өсуі экономикалық жүйеге теріс әсер ететін бірқатар факторлар да туындатады. Біріншіден, қарыз алушылардың төлем қабілетсіздігі жоғарылап, несиелік тәуекелдер мен дефолт тәуекелдері де артады. Банктердің несие портфеліндегі проблемалық несиелердің үлесі көбейсе, бұл олардың қаржылық тұрақтылығына қауіп төндіреді. Егер банктер қарыздарын толық өтей алмайтын қарыз алушылардың өсуіне тап болса, олар несие беру шарттарын қатайтуға мәжбүр болады, бұл өз кезегінде экономикалық белсенділіктің төмендеуіне алып келуі мүмкін.

Екіншіден, тұтынушылық несиенің артуы инфляцияны күшейтіп, сатып алу қабілетінің төмендеуіне себеп болуы мүмкін. Қарызды өтеу үшін азаматтар өз шығындарын азайтып, қысқа мерзімді кезеңде тұтыну сұранысы төмендеуі ықтимал. Бұл ұзақ мерзімде экономикалық тұрақсыздықтың өсуіне әкелуі мүмкін.

Осылайша, тұтынушылық несиенің өсуі экономикалық даму мен тұрақтылықты сақтау үшін тиімді бақылауды және реттеуді талап етеді. Мемлекет пен қаржы ұйымдарының міндеті – қаржылық тұрақтылықты сақтай отырып, тұтынушылық несиені ұсыну процесін дұрыс реттеу. Бұл үшін банк жүйесі қарыз алушылардың төлем қабілеттілігін мұқият тексеріп, несиелік тәуекелдерді төмендететін шараларды қабылдауы қажет. Сонымен қатар, халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру және жауапты несиелендіру саясатын енгізу экономикалық жүйенің тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін маңызды болып табылады.

Әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі. Қазақстан Республикасындағы тұтынушылық несие нарығының дамуы. – Алматы, 2020. – 56 б. (егер беттік саны белгісіз болса — алып тастауға болады)
2. Әбдиев Б. Тұтынушылық несие және оның экономикаға әсері. – Алматы: Экономика баспасы, 2018. – 214 б.
3. Ақышев Д. М. Тұтынушылық несиенің әлеуметтік-экономикалық аспектілері. – Астана: Экономика ғылыми журналы, 2017. – №3. – Б. 25–34. (Егер бұл жеке кітап емес, журналдағы мақала болса — осылай рәсімделеді. Қажет болса, түзетіп берем.)
4. World Bank. The impact of consumer lending on economic growth. – Washington, D.C., 2022.
5. Mishkin F. S. The Economics of Money, Banking, and Financial Markets. – 12th ed. – Pearson, 2019. – 710 p.

Бухарбаева А. Ш.

Раздел 4. «Экономика. Общеобразовательные, социально-гуманитарные и фундаментальные дисциплины»

Рост потребительского кредита и его влияние на национальную экономику

В этой статье исследуется рост потребительского кредита и его влияние на национальную экономику. Стремительный рост потребительского кредита способствует изменению экономических условий, повышению уровня жизни граждан, а также развитию отечественного рынка. Цель исследования – проанализировать, как потребительский кредит влияет на экономический рост и социальную ситуацию. В статье рассматриваются вопросы динамики потребительского кредита в стране, его влияния на стабильность национальной экономики, а также кредитные риски.

Ключевые слова: потребительский кредит, национальная экономика, экономический рост, социальное положение, кредитные риски, финансовый рынок.

Bukharbayeva A.S.

The growth of consumer credit and its impact on the national economy

This article examines the growth of consumer credit and its impact on the national economy. The rapid growth of consumer credit contributes to a change in economic conditions, an increase in the standard of living of citizens, as well as the development of the domestic market. The purpose of the study is to analyze how consumer credit affects economic growth and social status. The article discusses the dynamics of consumer credit in the country, its impact on the stability of the national economy, as well as issues of credit risks.

Keywords: consumer credit, national economy, economic growth, social situation, credit risks, financial market.

References

1. Qazaqstan Respūblıkasy Ūlttyq Banki. Qazaqstan Respūblıkasyndaǵy tūtınwşylyq nesie nariǵınıń damwı. – Almaty, 2020. – 56 b.
2. Äbdiev B. Tūtınwşylyq nesie jáne onyń ekonomıkaǵa äsepi. – Almaty: Ekonomıka baspasy, 2018. – 214 b.
3. Aqyşev D. M. Tūtınwşylyq nesieniń älewmettik-ekonomikalıq aspektileri. – Astana: Ekonomıka ğylymı jurnaly, 2017. – №3. – B. 25–34.
4. World Bank. The impact of consumer lending on economic growth. – Washington, D.C., 2022.
5. Mishkin F. S. The Economics of Money, Banking, and Financial Markets. – 12th ed. – Pearson, 2019. – 710 p.